

Huvudman

Sollefteå kommun
kommun@solleftea.se

Ärendet

Tillsyn av grundskola Vallaskolan 4-9 i Sollefteå kommun.

Beslut

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Sollefteå kommun en anmärkning avseende brister rörande anpassad studiegång. Sollefteå kommun ska senast **måndag den 6 maj 2024** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser extra anpassningar, anmäla och utreda elevers behov av särskilt stöd, trygghet och studiero samt åtgärder mot kränkande behandling.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2023:8941) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har under höstterminen 2023, utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden, inlett en tillsyn av Vallaskolan i Sollefteå kommun med fokus på årskurserna 4 - 6.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Vallaskolan följer gällande bestämmelser om extra anpassningar och särskilt stöd, trygghet och studiero samt åtgärder mot kränkande behandling.

Tillsynen har genomförts genom att Skolinspektionen har granskat viss dokumentation, bland annat åtgärdsprogram och skolans ordningsregler, och genomfört intervjuer med elever och lärare vid ett besök på skolan den 5 och 6 december 2023 samt digitala intervjuer med elevhälsan respektive rektorn och biträdande rektorn den 14 och 15 december 2023. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Anmärkning

Åtgärdsprogram gällande anpassad studiegång

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I två av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av, för elev 18 och elev 19 (elevförteckning, aktbilaga 7), har eleverna anpassad studiegång. Av beslutet framgår mellan vilka tider eleverna går i skolan, och för elev 18 framgår även vilka ämnen eleven läser. Det framgår däremot inte vilka avvikelser som gjorts från timplanen samt, vad gäller elev 19, de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 12 § skollagen framgår att om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut om särskilt stöd innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektor ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Beslut om anpassad studiegång ska föregås av noggranna överväganden, eftersom det kan innebära att eleven lämnar grundskolan utan fullständig utbildning. Elev och vårdnadshavare måste därför få information om vad ett beslut om anpassad

studiegång kan innebära för elevens möjligheter att studera vidare och deras synpunkter ska inhämtas och beaktas i bedömningen (prop. 2009/10:165 s. 293).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att besluten om anpassad studiegång för elev 18 och elev 19 är bristfälliga eftersom den anpassade studiegångens omfattning inte framgår med tillräcklig konkretion. Eftersom anpassad studiegång är en ingripande åtgärd som kan få stor betydelse för elevernas framtida skolgång är det av största vikt att besluten inte görs mer omfattande än nödvändigt. Besluten ska därför föregås av noggranna överväganden. I båda besluten saknas det uppgifter om vilka avvikelser som gjorts från gällande timplan och, vad gäller elev 19, de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen. Detta medför att det blir svårt för eleverna och elevernas vårdnadshavare att avgöra vilken betydelse besluten kan komma att få för eleverna.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Sollefteå kommuns verksamhet vid Vallaskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller anpassad studiegång. Av utredningen framgår emellertid att verksamheten i övrigt uppfyller författningarnas krav vad gäller särskilt stöd. Skolinspektionen bedömer därför att bristen är mindre allvarlig varför det finns skäl att tilldela Sollefteå kommun en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Extra anpassningar

Av utredningen framkommer att lärare vid Vallaskolan arbetar med extra anpassningar för elever som riskerar att inte nå målen. Exempel på extra anpassningar är muntliga prov, tekniska hjälpmedel och inläsningstjänst. Det framkommer även att några elever har möjlighet att under en begränsad period arbeta utanför klassrummet.

Anmäla och utreda elevers behov av särskilt stöd samt fatta beslut åtgärdsprogram

Lärare, rektorn och elevhälsan uppger att de tillsammans kommer fram till om en utredning om eventuellt behov av särskilt stöd ska initieras eller ej. Lärare anmäler elever med eventuellt behov av särskilt stöd muntligen till elevhälsan, rektorn eller specialläraren som i sin tur vänder sig till rektorn. En utredning kan förledas av att en elev antingen befaras att inte uppnå betygsriterierna trots extra

anpassningar eller uppvisar andra svårigheter än kunskapsmässiga sådana i sin skolsituation. Lärare berättar att en utredning om en elevs behov av särskilt stöd genomförs genom att eleven, elevens vårdnadshavare och undervisande lärare bidrar med information till en kartläggning, varefter utredningen sammanställs av antingen specialpedagog eller speciallärare. För det fall en utredning visar att en elev har behov av särskilt stöd beslutar rektorn om ett åtgärdsprogram. Vilka elever som har ett åtgärdsprogram informeras såväl undervisande lärare som mentor. Vidare skickas åtgärdsprogrammen hem till vårdnadshavare. I åtgärdsprogrammen anges vilket behov av stöd som eleven har samt vilka åtgärder som ska sättas in och för vilken tid. Det framgår även när uppföljning och utvärdering ska ske, vilket lärare uppger att elevens mentor ansvarar för. Det framgår även att rektorn i samband med utvärdering av åtgärdsprogram fattar ett nytt beslut om åtgärdsprogram när så krävs.

Lärare uppger att det är sällan en utredning om särskilt stöd inte mynnar ut i ett åtgärdsprogram. De gånger det har hänt har lärarna istället testat nya extra anpassningar. Rektorn uppger att för det fall en utredning inte skulle leda till särskilt stöd finns en blankett där hen kan fatta beslut om att inte utarbeta ett åtgärdsprogram men att den aldrig har använts.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår att om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Det särskilda stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Av 3 kap. 9 § skollagen framgår bland annat att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoseas framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan

om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §, i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11 a §, eller i form av anpassad studiegång enligt 12 §. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Sollefteå kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller särskilt stöd. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Trygghet och studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Trygghet

Utredningen visar att Vallaskolan årligen genomför enkätundersökningar där elever får svara på frågor om hur de upplever tryggheten och studieron på skolan. Resultatet på undersökningarna visar att de flesta elever känner sig trygga på lektioner, raster och skolan överlag. Av intervju med representanter för elevhälsan framgår att elevhälsan följer upp de elever som inte känner sig trygga. Lärare uppger att de genomför ett förebyggande arbete för att skapa trygghet och studiero genom olika aktiviteter kopplade till bland annat värdegrund och mobbning.

Studiero

I intervju med elever, lärare och rektorn framkommer att studieron på Vallaskolan har varit problematisk men att det numera är bättre, vilket även bekräftas av enkätundersökningar under vårterminen 2022 samt 2023. Rektorn uppger att det fortsatta arbetet med att skapa studiero består av att stärka elevgrupperna i främst årskurs fyra. I intervjuer uppger elever och lärare att läraren i första hand använder sig av tillsägelse när det blir stökigt i klassen. Några lärare säger att de i nästa steg tar ett samtal med eleven för att komma överens om hur de ska få lektionen att fungera. Om det inte ger någon effekt meddelas elevens mentor som i sin tur kontaktar vårdnadshavare. Såväl lärare som rektorn uppger att elever som upprepat stör på lektionerna utreds för sitt ordningsstörande beteende för att ta reda på de bakomliggande orsakerna och om eleverna kan vara i behov av särskilt stöd. Utredningen kan resultera i olika sorters åtgärder för att komma tillrätta med beteendet.

Av inskickat underlag samt i intervjuer med elever och lärare framkommer att det finns klassrumsregler för respektive klass, allmänna ordningsregler som gäller för hela skolan samt skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner. De allmänna ordningsreglerna uppges av lärare vara framtagna och beslutade av rektorn medan klassreglerna tas fram av lärare och elever tillsammans. Reglerna revideras i början av varje läsår och modifieras allteftersom

det sker förändringar eller indikationer på behov av en översyn så som exempelvis vilka regler som gäller på skolgården under vinterhalvåret respektive sommarhalvåret. Det görs även en bedömning om vilka regler som inte längre behövs. I intervju med elever och lärare framkommer att det råder delade meningar om hur väl ordningsreglerna efterlevs. Några lärare uppger att det främst är reglerna om att vistas ute på rasterna samt att inte springa i korridorerna som inte alltid efterlevs. Lärare uppger även att de åtgärder som vidtas när reglerna inte efterlevs är olika beroende på graden av överträdelse. Ordningsreglerna tas upp till dialog på elevrådet och i klasserna på mentorstiden.

Rättslig reglering

Enligt 5 kap. 3 § skollagen ska alla elever tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero.

Enligt 5 kap. 4 e § skollagen ska det för varje skolenhet finnas skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning. Rektorn beslutar om sådana rutiner.

Enligt 5 kap. 5 § skollagen ska det finnas ordningsregler för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektorn beslutar om ordningsregler.

Av 5 kap. 9-10 §§ skollagen följer att om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarligare förseelse ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. Med utgångspunkt i vad som har framkommit vid en utredning enligt 9 § ska rektor se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende.

Enligt förordning om läroplan för grundskolan (2010:37) 2.1 Normer och värden ska läraren tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Sollefteå kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller trygghet och studiero. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Åtgärder mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Plan mot kränkande behandling och förebyggande åtgärder

Lärarna uppger att Vallaskolan arbetar med att motverka kränkande behandling på flera sätt. Skolan har ett trygghetsteam, lärarna har fått utbildningsinsatser och lärarna arbetar med värdegrund och språkbruk i undervisningen. Vidare har elevhälsan varit involverade i vissa förebyggande insatser.

Skolinspektionen har tagit del av Vallaskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling för läsåren 22/23 och 23/24. Av planen framgår förslag på åtgärder för respektive årskurs kopplat till det förebyggande arbetet mot kränkande behandling. Lärarna uppger att de utför uppgifter i respektive klass gällande kränkande behandling men att det inte alltid har en koppling till de åtgärder som framgår av planen. En lärare berättar att planen revideras varje år. Rektorn skickar sedan ut planen till all personal på skolan. Lärare uppger vidare att eleverna får ta del av planen genom en enklare presentation samt att vårdnadshavare involveras genom föräldraråd. Eleverna får då veta att det i händelse av kränkande behandling görs en kränkingsanmälan samt vem eleven ska vända sig till om denne eller någon annan blivit kränkt.

Rutiner och åtgärder vid händelser av kränkande behandling

Lärare uppger att det är tydligt hur de ska gå tillväga när de får kännedom om att en elev upplever sig kränkt. Såväl lärare som rektorn säger att rutinen tas upp muntligen på arbetslagsmöten. Lärarna berättar samstämmigt att de omgående pratar med inblandade elever när de får kännedom om att kränkande behandling ägt rum. Därefter görs en digital anmälan som skickas till rektorn som i sin tur anmäler händelsen till huvudmannen samt bestämmer om ärendet ska fördelas till trygghetsteamet på skolan för vidare utredning. Såväl lärare som rektorn och biträdande rektorn uppger att trygghetsteamet tar vid om kränkningen är av svårare karaktär. Därefter blir det uppföljande samtal med de inblandade och muntlig avisering till övrig personal om att anmälan är behandlad.

Lärare uppger i intervju att åtgärder som kan aktualiseras i händelse av kränkande behandling bland annat är gruppanpassningar, ändrade placeringar i klassrummet, utredningar om särskilt stöd, samtal med vårdnadshavare och elev samt samtal med kurator. Lärarna berättar vidare att de försöker vara på de ställen där kränkningar kan äga rum om de har kännedom om att en viss elev känner sig utsatt. Representanter för elevhälsan uppger som exempel att de har ett pågående arbete i en klass där de har problem med hur eleverna bemöter varandra. Elevhälsan har haft intervjuer på individnivå och kommer att planera gruppstärkande övningar. Efter en specifik händelse fick eleverna även diskutera hur man är mot varandra på sociala medier, varvid också vårdnadshavarna involverades.

Rättslig reglering

Av 6 kap. 7 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Av 6 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året.

Enligt 6 kap. 10 § skollagen är en lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten, skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Sollefteå kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller åtgärder mot kränkande behandling. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av juristen Ellen Kalman.

Juristen Cecilia Skog har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Mirja Wallström medverkat.